

Tämä on rinnakkaistallennettu versio alkuperäisestä julkaisusta.

Tämä on julkaisun kustantajan pdf.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Kivelä, P., Salo, A., Taimela, T., Virtanen, N., Henrichson, J., Lammasniemi, I., Korpi, S., Pitkänen, S., Jaatinen, L., Hakala, O., Huntsala, N., Fox, R., Myllylä, N., Rantaniemi, P., Hennous, M., Paavola, P., Thureson, P., Wickström, A., Sorani, S., Kiviniemi, S., Heini Laakso, H., Karhuvaara, R. & Ojala, S. 2020. Suuhygienistien rajattu lääkkeenmäärääminen ja lääkehoidon osaaminen varmistetaan simulaatiolla. Talk-verkkolehti, HYVE 27.3.2020.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/hyve/suuhygienistien-rajattu-laakkeenmaaraaminen-ja-laakehoidon-osaaminen-varmistetaan-simulaatiolla/>

Kaikki julkaisut Turun AMK:n rinnakkaistallennettujen julkaisujen kokoelmassa Theseuksessa ovat tekijänoikeussäännösten alaisia. Kokoelman tai sen osien käyttö on sallittu sähköisessä muodossa tai tulosteena vain henkilökohtaiseen, ei-kaupalliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. Muuhun käyttöön on hankittava tekijänoikeuden haltijan lupa.

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Kivelä, P., Salo, A., Taimela, T., Virtanen, N., Henrichson, J., Lammasniemi, I., Korpi, S., Pitkänen, S., Jaatinen, L., Hakala, O., Huntsala, N., Fox, R., Myllylä, N., Rantaniemi, P., Hennous, M., Paavola, P., Thureson, P., Wickström, A., Sorani, S., Kiviniemi, S., Heini Laakso, H., Karhuvaara, R. & Ojala, S. 2020. Suuhygienistien rajattu lääkkeenmäärääminen ja lääkehoidon osaaminen varmistetaan simulaatiolla. Online Magazine Talk, Health and Well-being 27.3.2020.

URL: <https://talk.turkuamk.fi/hyve/suuhygienistien-rajattu-laakkeenmaaraaminen-ja-laakehoidon-osaaminen-varmistetaan-simulaatiolla/>

All material supplied via TUAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

PSUUNS2018

[Suuhygienistiopiskelijät, Turun ammattikorkeakoulu](#)

Riikka Karhuvaara

[Pt. tuntiopettaja, Turun ammattikorkeakoulu](#)

Sanna Ojala

[Lehtori, Turun ammattikorkeakoulu](#)

Suuhygienistien rajattu lääkkeenmääräminen ja lääkehoidon osaaminen varmistetaan simulaatiolla

Avainsanat: [koulutus](#), [oppiminen](#), [oppimisympäristö](#), [yhteistyö](#)

Suuhygienistien kivunhoidon ja lääkkeenmääräamisen opintojakson lopussa simuloidaan tosielämän potilastilanteita turvallisessa ja todellisessa ympäristössä. Simulaatiot ovat erilaisia suun terveydenhuoltoon liittyviä lääkehoidon tilanteita tiedonhausta akuutteihin tilanteisiin. Niissä korostuu päätöksenteko ja tiimissä toimiminen.

Simuloitu oppimistilanne on erittäin hyödyllinen. Erityisesti sen jälkeen käyty palautekeskustelu syventää potilastilanteessa toimimista ja oppimista itsearvioinnin, vertaisarvioinnin ja opettajien palautteen avulla. StuDental-oppimisympäristö on opiskelijoille tuttu, todentuntuksessa tilanteessa on hyvä kerrata mm. ensiapukaapin sijainti ja sieltä löytyvän adrenaliinin käyttö.

Tärkeää on ymmärtää konsultoida muita hoitoyksikössä työskenteleviä henkilöitä, ja osata toimia toipaikan tullen aikaimmalla. On hyvä myös muistaa, että jokainen on vastuussa toteuttamastaan lääkehoidosta.

Suuhygienistin tulee hallita lääkehoidon toteutus

Suuhygienistin lääkehoidon osaaminen muodostuu koulutuksen aikana ja täydentyy työkokemuksen sekä täydennyskoulutuksen kautta. Lääkehoidon opintojakso jakautuu eri osa-alueisiin, kuten teoriapetukseen, lääkkeenmääräämisosaamiseen, reseptioppiin, lääkelaskentaan, injektioiden antoon ihonalaiskudokseen ja lihakseen sekä paikallisuudutuksen eli infiltraatiopuudutuksen toteuttamiseen.

Suuhygienistin tulee ymmärtää lääkkeiden farmakologiaa eli sitä, miten lääkkeet elimistössä vaikuttavat, ja miten ne elimistössä kulkeutuvat. Hänen tulee hallita lääkehoidon toteutus, ja osata arvioida potilaan vointia ennen ja jälkeen lääkkeen annon. On tärkeää ymmärtää erilaisten sairauksien ja niihin käytettävien lääkkeiden vaikutukset suun terveyteen ja tuntea suun terveydenhuollossa käytettävät lääkkeet.

"Suuhygienistin tulee ymmärtää lääkehoidon merkitys osana asiakkaan kokonaisuutta sekä miksi, mitä ja kuinka paljon lääkettä annetaan."

Suuhygienistin ja lääkkeenantajan yleensäkin on aina perehdyttävä käytettävään lääkkeeseen, sen käyttötarkoituksiin, vaikutusmekanismeihin ja yleisiin haitta- ja yhteisvaikutuksiin sekä lääkkeen vasta-aiheisiin ennen lääkkeen antoa potilaalle. Tämä edellyttää monipuolista, muun muassa juridiseettisen, farmakologisen, fysiologisen, patofysiologisen ja lääkelaskennallisen tiedon hallintaa. (STM 2016; Ritmala-Castrén 2014.)

Suuhygienistin tulee ymmärtää lääkehoidon merkitys osana asiakkaan kokonaisuutta sekä miksi, mitä ja kuinka paljon lääkettä annetaan. Lisäksi tulee hallita, miten ja mitä antoreittiä pitkin asiakas saa lääkettä sekä mitä vaikutuksia lääkkeellä on (Korhonen ym. 2016).

Lääkehoitoa toteutettaessa tulee noudattaa aseptisiä periaatteita ja lääkkeenannossa seitsemän oikein periaatetta. Siinä tarkistetaan lääkkeenannon yhteydessä: onko kyseessä oikea lääke, oikea annos, oikea antotapa, oikea antoaika, oikea asiakas, oikea ohjaus ja onko tapahtuma kirjattu oikein? Ennen lääkkeen antamista tulee lisäksi aina varmistaa, että lääke on käyttökuntoinen, säilytetty oikein, päiväys on kunnossa ja lääkeaine näyttää sellaiselta kuin kuuluukin.

Valvira myöntää lääkkeenmääräämiseen vaaditun yksilöintitunnuksen

Itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva suuhygienisti saa määrätä rajatusti lääkkeitä vastaanotto toimintaa varten (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeenmääräämisestä 2010/1088). Tätä ammatin harjoittamista varten tehtyä lääkemääräystä kutsutaan Pro auctore -lääkemääräykseksi. Lääkkeenmääräämiseen vaaditaan yksilöintitunnus, jota haetaan Valviralta.

Sitä ennen tulee suorittaa kolmen opintopisteen laajuinen lääkehoidon lisäkoulutus, joka kuuluu nykyään suuhygienistin perustutkintoon. (STM 2016.) Suuhygienistillä ei ole oikeutta määrätä lääkkeitä suoraan potilaalle (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeenmääräämisestä 2010/1088).

"Suuhygienistillä on velvollisuus noudattaa lääkkeen määräämisestä annettuja säännöksiä, potilasturvallisuuden vaatimuksia ja hyväksytyjä hoitokäytänteitä."

Suuhygienistin lääkkeenmääräämisosoikeuden piiriin kuuluu pintapuudutteita sekä hampaiden fluoraukseen tarkoitettuja valmisteita (STM 2016). Vastaanotto toimintaan hankittavissa olevat lääkkeet on listattu lääkkeenmääräysasetuksen liitteissä, johon ne on luokiteltu anatomis-terapeuttis-kemiallis (ATC) -ryhmien mukaisesti.

Suuhygienistillä on oikeus määrätä vastaanotto toimintaansa varten hermostoon vaikuttavia lääkkeitä (N01), jotka luokitellaan anestesia-aineisiin. Lidokaiinia käytetään suun limakalvojen pintapuudutukseen ja lidokaiini-prilokaiini-geeliä ientaskujen paikallisuudutukseen.

Lisäksi hänellä on oikeus määrätä suun ja hampaiden hoitoon tarkoitettuja valmisteita (A01), joihin kuuluvat hampaiden fluorauksessa käytetyt olaflluuri ja natriumfluoridi. Suuhygienistin tulee seurata ja arvioida määrättyjen lääkkeiden vaikutuksia. Hänellä on velvollisuus noudattaa lääkkeen määräämisestä annettuja säännöksiä, potilasturvallisuuden vaatimuksia ja hyväksytyjä hoitokäytänteitä. (Finlex 2019; STM 2016.)

Suuhygienistin rajattu lääkkeenmääräisoikeus laajeni

Vuoden 2020 alusta lääkkeenmääräämisosoikeus laajeni pintapuudutteiden ja fluorivalmisteiden lisäksi myös infiltraatiopuudutuksessa tarvittaviin lidokaiini- ja artikaiiniyhdistelmävalmisteisiin, ensiaputilanteissa tarvittavaan adrenaliiniin sekä pintojen desinfektiossa tarvittavaan lievästi denaturoituun etanoliiniin.

Suuhygienistin rajatun lääkkeenmääräämisen laajenemista perustellaan muun muassa päivittäisen yritystoiminnan helpottamisella sekä hoidon laadun ja potilasturvallisuuden parantamisella. Adrenaliini-injektioneste lisää esimerkiksi vastaanoton ensiapuvalmiutta. Infiltraatiopuudutteen määrääminen taas mahdollistaa sujuvien hoitopolkujen toteuttamisen hammaslääkärin hoitosuunnitelman mukaisesti. (Finlex 2019.)

"Lääkehoito on terveydenhuollon toimintaa ja sitä toteuttavat lääkehoidon koulutuksen saaneet terveydenhuollon ammattihenkilöt."

Lääkkeenmääräämisosoikeuden laajeneminen vaatii suuhygienistin lääkehoidon osaamisen päivittämistä, sillä uusia lääkevalmisteita tulee osata käyttää turvallisesti. Erityisesti paikallisuudutukseen käytettävien infiltraatiopuudutteiden käyttö edellyttää suuhygienistiltä Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossaan määrittämää puudutuslupaa. Valmiudet infiltraatiopuudutuksen toteuttamiseen saadaan kuitenkin jo tutkintoon johtavassa koulutuksessa (Finlex 2019) ja sitä ylläpidetään lääkehoitosuunnitelmaan määrittämällä tavalla.

Lääkehoitosuunnitelmassa kuvataan yksikön lääkehoidon sisältö ja toimintatavat. Lähtökohtana on, että lääkehoito on terveydenhuollon toimintaa ja sitä toteuttavat lääkehoidon koulutuksen saaneet terveydenhuollon ammattihenkilöt. Siinä määritellään lääkehoidon vaativuustaso, riskitekijät ja ongelmakohdat. Lääkehoitosuunnitelmaan kuuluu myös perehdyttämisen ja täydennyskoulutuksen järjestäminen. (Ritmala-Castrén 2014.)

Suuhygienistin rajatun lääkkeenmääräämisosoikeuden arviointi -opinnäytetyöhön vastanneet suuhygienistit kokivat lääkkeenmääräämisosoikeuden tuovan asiakastyöhön itsenäisyyttä ja varmuutta lääkehoidon osalta. Suuhygienisti, jolla on oikeudet rajattuun lääkkeenmääräämiseen, ei ole niin riippuvainen hammaslääkäristä ja näin ollen joustava, itsenäinen työ on mahdollistettu. Suuhygienisti kykenee täten tarjoamaan asiakkaalleen mahdollisimman kivutonta hoitoa. (Tammela 2015.)

Simulaatio osaamisen varmistamisessa

Rajatun lääkkeenmääräämisen koulutus muodostuu ns. teoriaopinnoista, harjoittelusta, reseptin kirjoittamisesta sekä loppusimulaatiosta. Simulaatiolla tarkoitetaan todentuntuisiksi lavastettua tilannetta, jossa asiakkaana toimii joko simulaationukke tai näyttelevä ihminen.

"Suuhygienistin rajatun lääkkeenmääräämiskoulutuksen simulaatiotapaukset on luotu eri suuhygienistin tutkintoon johtavaa koulutusta tarjoavien suomalaisten ammattikorkeakoulujen verkoston yhteistyönä."

Simulaatioiden tarkoituksena on antaa opiskelijoille ja ammattilaisille valmiuksia harjoitella erilaisia tosi elämän tilanteita ja toimenpiteitä mahdollisimman todentuntuisissa ympäristöissä, jotta ne sujuisivat paremmin todellisissa tilanteissa. Simulaatio ei korvaa oikeaa aitoa potilastilannetta, mutta sen avulla pystytään valmistautumaan reaaliajassa toimimiseen suunnitelmallisesti, johdonmukaisesti sekä järkevällä tavalla (Silén-Lipponen 2014).

Suuhygienistin rajatun lääkkeenmäärämiskoulutuksen simulaatiotapaukset on luotu eri suuhygienistin tutkintoon johtavaa koulutusta tarjoavien suomalaisten ammattikorkeakoulujen verkoston yhteistyönä. Simulaatiotapaukset kattavat mahdollisimman laajasti suuhygienistin lääkehoidon osaamisalueen ja toimivat siten lääkehoidon osaamisen näyttönä.

Koulutuksen tuottaman osaamisen arviointia toteutetaan näytön lisäksi jatkuvasti opintojakson aikana. Asiakastilanteet ovat jokapäiväiseen toimintaan liittyviä lääkehoidon tilanteita sekä akuutteja, harvemmin kohdattavia tilanteita kuten allerginen reaktio ja anafylaksia.

Simulaatiossa opitaan kommunikaatiota ja johtamista

Turun ammattikorkeakoulun suuhygienistiohjelmat perehtyvät suun terveydenhuollon lääkehoidon tilanteisiin osana kivun lievityksen ja lääkkeenmääräämisen opintojaksoa. Jo usean vuoden ajan näyttö on toteutettu simulaatiolla.

"Ystävällisessä ja kannustavassa oppimisilmapiirissä toimiminen on turvallista ja mielekästä."

Potilastapausesimerkki " Hammashoitolan suuhygienistille tulee hätäantunut puhelinsoitto: noin 3-vuotias Pekka Honka on syönyt purkullisen Fludent 0,25 mg tabletteja: lapsella on pahoinvointia, ripulia ja vatsakipua."

Itse simulaatiotilanne aloitetaan kertaamalla simulaation eteneminen, tavoitteet ja arviointikriteerit sekä roolit simulaatiossa. Opiskelijat jaetaan kahteen ryhmään, joista toiset työstävät artikkelia suuhygienistin lääkehoito-osaamisesta ja toiset pääsevät simuloimaan pienryhmissä.

Simulaatio edistää kommunikaation, johtamisen ja ei-teknisten/teknisten taitojen oppimista. Ystävällisessä ja kannustavassa oppimisilmapiirissä toimiminen on turvallista ja mielekästä. On tärkeää, että opiskelijalle jää oppimistilanteesta myönteinen kokemus ja hyvä mieli.

"Suuhygienistiohjelmat ovat kokeneet simulaation jälkeisen palautekeskustelun hyvänä jokaisesta tapauksesta."

Simulaatiossa opiskelijan itseluottamus kasvaa ja vahvistuu usko siihen, että kykenee toimimaan vastaavissa todellisissa hoitotilanteissa oikein. Kokonaisnäkömyksen muodostuminen ja syy-seuraussuhteiden oivaltaminen on tarpeen, kun pyritään hoitamaan potilasta hyvin ja turvallisesti. (Silén-Lipponen 2014.)

Yhdessä simulaatiossa opiskelijat toimivat pareittain (suuhygienisti ja suuhygienistiohjelmat roolissa), ja yksi opiskelija toimii asiakkaana, loput pienryhmästä toimivat tarkkailijoina. Kaikki opiskelijat toimivat kaikissa rooleissa. Simulaatiossa oppimista tapahtuu toimijan, asiakkaan ja tarkkailijan roolissa.

Palautekeskustelu vaatii aikaa ja sitä tulisi varata riittävästi. Suuhygienistiohjelmat ovat kokeneet simulaation jälkeisen palautekeskustelun hyvänä jokaisesta tapauksesta. Palautekeskustelun myötä he ovat tunnistaneet myös omat kehityskohteensa ja saaneet varmuutta tilanteessa toimimiseen.

Palautekeskustelut jokaisen simulaation päätteeksi auttavat nimenomaan ajattelemaan asioita uudella tavalla ja laajentavat opiskelijan omaa näkökulmaa sekä auttavat huomaamaan omat oppimistarpeensa (Silén-Lipponen 2014).

Suuhygienistiryhmän kirjoittajat:

Pauliina Kivelä, Anniina Salo, Teija Taimela, Nina Virtanen, Julia Henrichson, Ines Lammasniemi, Sanna Korpi, Sanna Pitkänen, Linda Jaatinen, Oona Hakala, Niina Huntsala, Roby Fox, Niklas Myllylä, Päivi , antaniemi, Maryam Hennous, Pia Paavola, Pilvi Thureson, Anna Wickström, Soma Sorani, Sanna Kiviniemi ja Heini Laakso

Lähteet

Finlex. 2019. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeen määräämisestä. *Liite 3 (19.9.2019/992)*. Suuhygienistin ammatinharjoittamistaan varten hankittavissa olevat lääkkeet. Viitattu 29.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101088#a22.12.2016-1459>.

Korhonen, J.; Kujala, M.; Lehtinen, E. & Viinikka, V. 2016. Lääkehoitosuunnitelma Toimintaympäristönä Metropolia Ammattikorkeakoulu, Suunhoidon opetuslinikka. Metropolia ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 14.11.2019. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/108797/Laakehoitosuunnitelma_Korhonen_Kujala_Lehtinen_Viinikka.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ritmala-Castrén, M. 2014. STM opastaa: Lääkehoitoon turvallisuutta lääkehoitosuunnitelman avulla. Sairaanhoidaja-lehti. Viitattu 14.11.2019. <https://sairaanhoidajat.fi/artikkeli/stm-opastaa-laakehoitoon-turvallisuutta-laakehoitosuunnitelman-avulla/>

Silén-Lipponen, M. 2014. Simulaatio-oppiminen tuottaa osaamista motivoivasti ja oppijaa aktivoiden. UAS Journal. 3/2013. Viitattu 12.12.2019. <https://uasjournal.fi/tutkimus-innovaatiot/simulaatio-oppiminen-tuottaa-osaamista-motivoivasti-ja-oppijaa-aktivoiden/>

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. 2017. Optikon ja suuhygienistin oikeus määrätä lääkkeitä. Viitattu 14.11.2019. <https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammattiharjoittaminen/laakehoito/optikon-ja-suuhygienistin-oikeus-maarata-laakkeita>

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeen määräämisestä 1088/2010. Liite 3. Suuhygienistin ammatinharjoittamistaan varten hankittavissa olevat lääkkeet. Annettu Helsingissä 2.12.2010. Viitattu 19.11.2019: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101088#Pidp446850544>

STM: 2016. Turvallinen lääkehoito – Opa lääkehoitosuunnitelman tekemiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Viitattu 19.11.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-577-6>

Tammela, M. 2015. Suu- ja hammassairauksien ennaltaehkäisy sekä ylläpitohoito ovat olennainen osa suuhygienistin ammatillista toimenkuvaa. Suuhygienistin vastaanottokäytössä olevat lääkeaineet ovat fluori- ja klooriheksidiiniipitoiset tuotteet. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/99330/Nyman_topi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

27.03.2020

